

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

*Видання четверте,
доповнене і перероблене*

*за заг. ред. д.ю.н., професора,
академіка Академії наук вищої школи України
М. М. Ясинка*

Київ • Алерта • 2024

УДК 347.9(477)
Ц57

Ц57 Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Вид. 4-те, перероб. та доп. / За заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М. М. Ясинка. Київ : Алерта, 2024. 928 с.

ISBN 978-617-566-852-8

В даному науково-практичному коментарі Цивільного процесуального кодексу України, з урахуванням останніх його змін, проведено науково-системний аналіз норм цивільного процесуального права з роз'ясненнями і коментуванням всіх його положень.

Коментар розрахований на працівників суду, прокуратури, адвокатури, юрисконсультів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів та широкого наукового загалу.

УДК 347.9(477)

ISBN 978-617-566-852-8

© Авторський колектив, 2024
© Видавництво «Алерта», 2024

Авторський колектив

- Богдан Й. Г.** – к.ю.н., доцент Львівський національний університет ім. І. Франка
- Гетманцев О. В.** – к.ю.н., доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- Гетманцев М. О.** – к.ю.н., старший дослідник, старший науковий співробітник, НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України
- Запара С. І.** – д.ю.н., професор, перший заступник Голови Національної служби посередництва і примирення
- Кіріяк О. В.** – к.ю.н., доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- Кройтор В. А.** – д.ю.н., професор, Харківський національний університет внутрішніх справ
- Кармаза О. О.** – д.ю.н., професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, професор Університету штучного інтелекту та цифровізації
- Курило М. П.** – д.ю.н., професор, Сумський національний аграрний університет
- Кармаза Л. О.** – к.ю.н., доцент, Інститут права та суспільних відносин
- Карашук К. Л.** – приватний виконавець, медіатор, адвокат, голова Комітету медіації та інших видів альтернативного врегулювання спорів при РПВУ, голова профспілки Національної спілки приватних виконавців у м. Києві
- Паскар А. Л.** – к.ю.н., доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- Притика Ю. Д.** – д.ю.н., професор, Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка
- Татулич І. Ю.** – к.ю.н., доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- Риков В. В.** – адвокат, заступник голови кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури міста Києва
- Савчин Н. М.** – к.ю.н., доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- Стасів Н. С.** – к.ю.н., помічник судді, Львівський окружний адміністративний суд
- Угриновська О. І.** – к.ю.н., доцент, Львівський національний університет ім. І. Франка
- Федоренко Т. В.** – к.ю.н., доцент, Інститут права та суспільних відносин університету «Україна»
- Феннич В. П.** – к.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права і процесу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
- Ясинок М. М.** – д.ю.н., професор, академік, Сумський національний аграрний університет
- Ясинок Д. М.** – доктор філософії в галузі права, викладач кафедри міжнародних відносин, Сумський національний аграрний університет

Авторський колектив щодо коментованих статей

Кройтор В.А.	– ст. 1–18 ЦПК України
Кіріяк О.В.	– ст. 19–32, 209–273 ЦПК України
Риков В. В.	– ст. 33–41 ЦПК України
Паскар А.Л.	– ст. 42–75 ЦПК України
Гетманцев М.О.	– ст. 76–119 ЦПК України
Гетманцев О.В.	– ст. 120–142 ЦПК України
Запара С.І.	– ст. 143–159 ЦПК України
Угриновська О.І.	– ст. 160–173 ЦПК України
Стасів Н. С.	– ст. 160–173 ЦПК України
Феннич В.П.	– ст. 174–200 ЦПК України
Ясинок М.М.	– 201–205, 274–279, 293–356 ЦПК України
Курило М.П.	– ст. 206–208, 280–292 ЦПК України
Татулич І.Ю.	– ст. 357–387 ЦПК України
Богдан Й. Г.	– ст. 388–429 ЦПК України
Савчин Н.М.	– ст. 430–453 ЦПК України
Притика Ю.Д.	– ст. 454–461 ЦПК України
Кармаза Л.О.	– ст. 462–487, 496–502 ЦПК України
Кармаза О.О.	– ст. 488–495 ЦПК України
Карашук К. Л.	– ст. 466, 476, 484, 491, 492 ЦПК України
Федоренко Т.В.	– ст. 488–495 ЦПК України
Ясинок Д. М.	– п. 4–1 ст. 251, п. 4–1 ч. 1 ст. 253, п. 1 ст. 247, ч. 4 ст. 248, ст. 259, ст. 300–1 – 300–5–ЦПК України

Розділ VI.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ ТА РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ (ПОСАДОВИХ ОСІБ)

Стаття 430. Негайне виконання судових рішень

1. Суд допускає негайне виконання рішень у справах про:

- 1) стягнення аліментів – у межах суми платежу за один місяць;
- 2) присудження працівникові виплати заробітної плати, але не більше ніж за один місяць;
- 3) відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, – у межах суми стягнення за один місяць;
- 4) поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника;
- 5) відібрання дитини і повернення її тому, з ким вона проживала;
- 6) розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб;

6–1) розкриття особою, визначеною пунктами 1–3 частини першої статті 134 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», інформації, що становить професійну таємницю на ринках капіталу та організованих товарних ринках, щодо юридичної або фізичної особи;

{Частину першу статті 430 доповнено пунктом 6–1 згідно із Законом № 3585-IX від 22.02.2024}

7) примусову госпіталізацію чи продовження строку примусової госпіталізації до протитуберкульозного закладу;

8) встановлення факту народження або смерті особи на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України, визначеній такою відповідно до законодавства;

{Пункт 8 частини першої статті 430 в редакції Закону № 2345-IX від 01.07.2022}

9) надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку;

10) видачу або продовження обмежувального припису.

{Частину першу статті 430 доповнено пунктом 10 згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

2. Суд, ухвалюючи рішення, може допустити негайне його виконання у разі стягнення всієї суми боргу при присудженні платежів, визначених пунктами 1–3 частини першої цієї статті.

Виконання судового рішення як завершальна стадія судового провадження є невід'ємним елементом права на судовий захист, передбаченого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Практика Європейського суду з прав людини (справи «Юрій Миколайович Іванов проти України», «Бурмич та інші проти України», «Горисбі проти Греції» та ін.) підтверджує те, що право на справедливий суд є декларативним, якщо судові рішення залишається невиконаним.

Негайне виконання судового рішення полягає в тому, що воно набуває властивостей здійснення і підлягає виконанню не з часу набрання ним законної сили, що передбачено для переважної більшості судових рішень, а негайно з часу його оголошення в судовому засіданні, чим забезпечується якнайшвидший і реальний захист прав та інтересів фізичних осіб, юридичних осіб і держави.

Слід зазначити про те, що на сьогоднішній день ані норми Цивільного кодексу України, процесуальних кодексів, ані норми законодавства про виконавче провадження не встановлюють чіткого визначення терміну «негайно». Тому, виходячи із засади розумності строків, негайне виконання судового рішення має бути здійснене в мінімальний строк, достатній для вчинення конкретної дії.

Відповідно до академічного тлумачного словника української мови термін «негайний» означає той, який здійснюється, відбувається одразу, без затримки; терміновий. Виходячи з цього судове рішення, яке підлягає негайному виконанню, повинно бути виконане одразу, без затримок та зайвих зволікань, якомога швидше.

Європейський суд з прав людини при розгляді справи *«Броутан та інші проти Сполученого Королівства»*, зазначив, що «негайно» не означає, що це має відбутися миттєво, але означає, що це має відбутися якомога скоріше, з урахуванням місця, часу та обставин у кожній конкретній справі.

Про те, що рішення підлягає негайному виконанню, суд повинен вказати в його резолютивній частині.

У статті, що коментується, встановлено вичерпний перелік судових рішень, які підлягають обов'язковому негайному виконанню.

Слід пам'ятати, що у разі відкриття виконавчого провадження за виконавчим документом, який видано на підставі судового рішення, що підлягає негайному виконанню, строк на його добровільне виконання не надається.

Рішення, зазначені в п.п. 1–3, 6, 8 ч. 1 коментованої статті, повинні бути виконані не пізніше першого робочого дня після проголошення судового рішення.

Рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника повинні бути виконані не пізніше першого робочого дня з дня надходження виконавчого документа до органів державної виконавчої служби чи приватного виконавця. У роботодавця виникає обов'язок видати наказ про поновлення працівника на роботі одразу після проголошення рішення суду, незалежно від того, чи буде дане рішення суду оскаржуватися.

Рішення, зазначені в п.п. 5, 7, 9, 10 ч. 1 цієї статті, повинні бути виконані якомога швидше після їх проголошення у судовому засіданні, запобігаючи небезпеці для життя і здоров'я особи, та враховуючи об'єктивні можливості їх виконання.

Стаття 431. Звернення судових рішень до виконання

1. Виконання судового рішення здійснюється на підставі виконавчого листа, виданого судом, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Виконавчі листи викладаються в електронній формі з використанням Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи, шляхом заповнення відповідних форм процесуальних документів, передбачених Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему. На виконавчий лист, викладений в електронній формі, накладається кваліфікований електронний підпис судді (у разі колегіального розгляду – кваліфіковані електронні підписи всіх суддів, що входять до складу колегії).

{Абзац другий частини першої статті 431 в редакції Закону № 2801-IX від 01.12.2022}

{Частина перша статті 431 в редакції Закону № 1416-IX від 27.04.2021}

2. Підставою для виконання суб'єктом державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань судового рішення, що набрало законної сили, є його примірник в електронній формі, надісланий суб'єкту державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань у порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром судових рішень та Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, затверджене Міністерством юстиції України спільно з Державною судовою адміністрацією України.

3. Виконавчий лист, судовий наказ, а у випадках, встановлених цим Кодексом, – ухвала суду є виконавчими документами. Виконавчий лист, судовий наказ, ухвала мають відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим законом.

4. Протягом п'яти днів після набрання судовим рішенням законної сили виконавчий документ, зазначений у частині третій цієї статті, вноситься до Єдиного державного реєстру виконавчих документів, а його копія (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого документа у Єдиному державному реєстрі виконавчих документів, надсилається стягувачу до його електронного кабінету, а в разі його відсутності – рекомендованим листом із повідомленням про вручення чи цінним листом.

{Частина четверта статті 431 в редакції Закону № 3200-IX від 29.06.2023}

5. Якщо судові рішення прийнято на користь декількох позивачів або проти декількох відповідачів, або якщо виконання повинно бути проведено в різних місцях чи рішенням передбачено вчинення кількох дій, видаються декілька виконавчих листів, у яких зазначаються один боржник та один стягувач, а також визначається, в якій частині необхідно виконати судові рішення, або зазначається, що обов'язок чи право стягнення є солідарним.

6. За заявою особи, на користь якої ухвалено рішення, суд з метою забезпечення виконання рішення суду може вжити заходів, передбачених статтею 150 цього Кодексу.

7. У разі вирішення питання про виправлення помилки у виконавчому документі; визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню; забезпечення виконання судового рішення; стягнення на користь боржника безпідставно одержаного стягувачем за виконавчим документом; поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання; відстрочення чи розстрочення виконання, зміну чи встановлення способу і порядку виконання; звернення стягнення на грошові кошти, що належать третім особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку; зупинення виконання (дії) судового рішення; заміну сторони виконавчого провадження суд вносить відповідну ухвалу до Єдиного державного реєстру виконавчих документів не пізніше двох днів з дня її постановлення у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

{Частина сьома статті 431 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2234-VIII від 07.12.2017}

8. Якщо судом вживалися заходи забезпечення позову, суд вносить до Єдиного державного реєстру виконавчих документів наявні у суді документи, що підтверджують виконання відповідної ухвали суду.

9. Положення про Єдиний державний реєстр виконавчих документів затверджується спільним нормативно-правовим актом Міністерства юстиції України та Державної судової адміністрації України.

{Стаття 431 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1089-IX від 16.12.2020}

Виконавчі листи видаються у електронній формі через використання Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи. Це означає, що процес видачі виконавчих листів відбувається за допомогою електронних засобів, передбачених у системі, яка створена для забезпечення спільного доступу до судової інформації та комунікації між судом та сторонами. На ці електронні виконавчі листи накладається кваліфікований електронний підпис судді або, у разі колегіального розгляду, кваліфіковані електронні підписи всіх суддів, що входять до складу колегії. Це забезпечує вірогідність та захищеність електронних виконавчих листів, оскільки кваліфікований електронний підпис гарантує автентичність документа. Кваліфікований електронний підпис – це удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа. Кваліфікований електронний підпис має таку саму юридичну силу, як і власноручний підпис, та має презумпцію його відповідності власноручному підпису. Впровадження електронного формату в процедуру видачі виконавчих листів сприяє збільшенню ефективності та швидкості вирішення судових справ, а також забезпечує вірогідність та захищеність прав та інтересів учасників процесу.

У виконавчому листі, судовому наказі, ухвалі суду мають бути зазначені наступні дані:

1) назва і дата видачі документа, найменування органу, прізвище, ім'я, по батькові та посада посадової особи, яка його видала;

2) дата прийняття і номер рішення, згідно з яким видано документ;

3) повне найменування (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я та, за наявності, по батькові (для фізичних осіб) стягувача та боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або адреса місця проживання чи перебування (для фізичних осіб), дата народження боржника – фізичної особи;

4) ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань стягувача та боржника (для юридичних осіб – за наявності);

реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті) боржника (для фізичних осіб – платників податків);

5) резолютивна частина рішення, що передбачає заходи примусового виконання рішень;

6) дата набрання рішенням законної сили (крім рішень, що підлягають негайному виконанню);

7) строк пред'явлення рішення до виконання.

У виконавчому листі, судовому наказі, ухвалі суду можуть зазначатися й інші дані (якщо вони відомі суду), які ідентифікують стягувача та боржника чи можуть сприяти примусовому виконанню рішення, зокрема місце роботи боржника – фізичної особи, місцезнаходження майна боржника, реквізити рахунків стягувача і боржника, номери їх засобів зв'язку та адреси електронної пошти.

У разі пред'явлення до примусового виконання рішення міжнародного юрисдикційного органу у випадках, передбачених міжнародним договором України, такий виконавчий документ повинен відповідати вимогам, встановленим міжнародним договором України.

У разі якщо рішення ухвалено на користь кількох позивачів або проти кількох відповідачів, а також якщо належить передати майно, що перебуває в кількох місцях, чи резолютивною частиною рішення передбачено вчинення кількох дій, у виконавчому документі зазначаються один боржник та один стягувач, а також визначається, в якій частині необхідно виконати таке рішення, або зазначається, що обов'язок чи право стягнення є солідарним.

Виконавчий документ підписується уповноваженою посадовою особою із зазначенням її прізвища та ініціалів і скріплюється печаткою. Скріплення виконавчого документа печаткою із зображенням Державного Герба України є обов'язковим, якщо орган (посадова особа), який видав виконавчий документ, згідно із законом зобов'язаний мати таку печатку.

Виконавчий документ може бути видано у формі електронного документа відповідно до законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги». Порядок пред'явлення до виконання виконавчих документів, виданих у формі електронного документа, визначається Міністерством юстиції України.

Протягом п'яти днів після набрання судовим рішенням законної сили виконавчі листи, судові накази, ухвали суду обов'язково вносяться до Єдиного державного реєстру виконавчих документів. Копія (текст) виконавчого документа, яка містить інформацію про веб-адресу такого документа у Єдиному державному реєстрі виконавчих документів, має бути надіслана стягувачу до його електронного кабінету. У випадку відсутності електронного кабінету стягувача, ця копія може бути надіслана йому рекомендованим листом із повідомленням про вручення або цінним листом. Єдиний державний реєстр виконавчих документів – це автоматизована система збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку електронних виконавчих документів, а також надання інформації з нього. Електронний кабінет – це персональний кабінет (вебсервіс чи інший користувацький інтерфейс) у підсистемі (модулі) ЄСІТС, за допомогою якого особі, яка пройшла електронну ідентифікацію, надається доступ до інформації та сервісів ЄСІТС або її окремих підсистем (модулів), у тому числі можливість обміну (надсилання та отримання) документами (в тому числі процесуальними документами, письмовими та електронними доказами тощо) між судом та учасниками судового процесу, а також між учасниками судового процесу (*Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Вища рада правосуддя. Рішення від 17.08.2021 № 1845/0/15–21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text> (дата звернення: 18.03.2024).* Положення ч. 4 коментованої статті спрямоване на забезпечення прозорості та доступності виконавчих документів для сторін судового процесу. Повідомлення про внесення виконавчих документів до реєстру та їх подальше надсилання стягувачам через електронний кабінет або поштовим шляхом сприяє швидкому та ефективному виконанню судових рішень.

Коментованою статтею надається право суду за заявою особи, на користь якої ухвалено рішення, з метою забезпечення виконання рішення суду вжити заходи забезпечення позову, які передбачені ст. 150 цього Кодексу.

У випадку вирішення питань, зазначених у ч. 7 коментованої статті, суд обов'язково повинен внести свою ухвалу до Єдиного державного реєстру виконавчих документів. У разі вжиття заходів забезпечення позову суд також вносить до вказаного реєстру наявні у суді документи, що підтверджують виконання відповідної ухвали суду.

При вирішенні вищевказаних питань слід керуватися чинним на сьогодні Положенням про автоматизовану систему виконавчого провадження, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 05.08.2016 р. № 2432/5.

Стаття 432. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню

1. Суд, який видав виконавчий документ, може за заявою стягувача або боржника виправити помилку, допущену при його оформленні або видачі, чи визнати виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню.

2. Суд визнає виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, якщо його було видано помилково або якщо обов'язок боржника відсутній повністю чи частково у зв'язку з його припиненням, добровільним виконанням боржником чи іншою особою або з інших причин.

3. Суд розглядає заяву в десятиденний строк з дня її надходження у судовому засіданні з повідомленням стягувача та боржника і постановляє ухвалу. Неявка стягувача і боржника не є перешкодою для розгляду заяви. До розгляду заяви суд має право своєю ухвалою зупинити виконання за виконавчим документом або заборонити приймати виконавчий документ до виконання.

4. Про виправлення помилки в виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню, суд постановляє ухвалу. Якщо стягнення за таким виконавчим документом уже відбулося повністю або частково, суд одночасно з вирішенням вказаних питань на вимогу боржника стягує на його користь безпідставно одержане стягувачем за виконавчим документом.

5. Ухвала суду за результатами розгляду заяви може бути оскаржена у порядку, встановленому цим Кодексом.

Коментована стаття передбачає, що суд може виправити помилку, допущену при оформленні або видачі виконавчого документу, чи визнати виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню, виключно за заявою стягувача або боржника. Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ. Боржником є визначена виконавчим документом фізична або юридична особа, держава, на яких покладається обов'язок щодо виконання рішення. З власної ініціативи суд не має права здійснювати дії, передбачені цією статтею.

Виконавчий документ може бути виданий помилково, наприклад, у таких випадках: без наявності судового рішення або за рішенням, що не набрало законної сили і не підлягає негайному виконанню; коли суд негайно після закінчення строків на апеляційне оскарження видав виконавчий документ, а після цього надійшла апеляційна скарга, яка була своєчасно відправлена поштою; у разі скасування чи зміни в апеляційному або в касаційному порядку чи за результатами перегляду за нововиявленими або виключними обставинами рішення, на підставі якого було видано виконавчий документ. Визнання виконавчого документу таким, що не підлягає виконанню, може бути пов'язано не лише з тим, що його було видано помилково. Це може бути також у випадках, якщо стягувач подав виконавчий документ для примусового виконання після добровільного повного чи часткового виконання зобов'язань боржником чи іншою особою за судовим рішенням або після припинення зобов'язань боржника з іншої підстави, що визначена главою 50 Цивільного кодексу України чи іншим законом.

Ухвала про виправлення помилки у виконавчому документі або визнання виконавчого документу таким, що не підлягає виконанню, повинна складатися із вступної, описової, мотивувальної та резолютивної частин. У такій ухвалі мають бути зазначені відомості, вказані в ч. 1 ст. 260 цього Кодексу. Така ухвала набирає законної сили негайно після її проголошення, крім випадку неявки стягувача і боржника у судове засідання, – у такому випадку ухвала набирає законної сили з моменту її підписання суддею (суддями).

Ухвала щодо виправлення помилки у виконавчому документі або визнання його таким, що не підлягає виконанню може бути оскаржена в апеляційному порядку окремо від рішення суду. Апеляційна скарга на ухвалу суду подається протягом п'ятнадцяти днів з дня її проголошення.

Стаття 433. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання

1. У разі пропуску строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання з причин, визнаних судом поважними, пропущений строк може бути поновлено.

2. Заява про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа, виданого судом, подається до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Заява про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа, виданого іншими органами (посадовими особами), подається до суду за місцем виконання відповідного рішення.

3. Заява розглядається в судовому засіданні з повідомленням учасників справи. Їх неявка не є перешкодою для вирішення питання про поновлення пропущеного строку. Суд розглядає таку заяву в десятиденний строк.

4. Про поновлення строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання суд постановляє ухвалу.

Відповідно до норм чинного законодавства виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох років, крім посвідчень комісій по трудових спорах та виконавчих документів, за якими стягувачем є держава або державний орган, які можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох місяців (ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII).

Слід звернути увагу, що строки встановлюються для виконання рішення з наступного дня після набрання ним законної сили чи закінчення строку, встановленого в разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення, а якщо рішення підлягає негайному виконанню – з наступного дня після його прийняття. Виконавчий документ про стягнення періодичних платежів у справах про стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я, втрати годувальника тощо може бути пред'явлено до виконання протягом усього періоду, на який присуджені платежі.

Коментована стаття надає можливість поновити вищевказаний строк, якщо він був пропущений з поважних причин. Якщо особа подає заяву про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа, який був виданий судом, то така заява повинна бути подана до суду, який первинно розглядав справу як суд першої інстанції. А у разі подання заяви про поновлення пропущеного строку

для пред'явлення таких виконавчих документів, які вказані у п.п. 3–7, 9, 10 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII, така заява подається до суду за місцем виконання відповідного рішення. Місцем виконання такого рішення є місце, яке вказане в ст. 24 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII.

Суд розглядає заяву про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа в 10-денний строк у судовому засіданні. Учасники справи повинні бути повідомлені про такий розгляд, однак їх неявка не є перешкодою для вирішення питання.

За результатами розгляду такої заяви суд постановляє ухвалу, яка повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу.

Стаття 434. Мирова угода в процесі виконання

1. Мирова угода, укладена між сторонами, або заява про відмову стягувача від примусового виконання в процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному або приватному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її для затвердження до суду, який видав виконавчий документ.

2. Питання затвердження мирової угоди у процесі виконання рішення, задоволення заяви про відмову стягувача від примусового виконання рішення вирішується судом протягом десяти днів з дня надходження до суду відповідної заяви, про що постановляється ухвала.

3. Суд має право відмовити у затвердженні мирової угоди у процесі виконання рішення з підстав, визначених статтею 207 цього Кодексу, а у задоволенні заяви про відмову від примусового виконання рішення – з підстав, визначених статтею 206 цього Кодексу.

У статті, що коментується, міститься правило про затвердження судом мирової угоди, укладеної між сторонами виконавчого провадження у процесі примусового виконання, а також про прийняття судом відмови стягувача від примусового виконання.

Дана норма цивільного процесуального законодавства реалізує засаду диспозитивності виконавчого провадження, яка закріплена у п. 4 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. Згідно ч. 2 ст. 19 вказаного закону сторони у процесі виконання рішення відповідно до процесуального законодавства мають право укласти мирову угоду, що затверджується (визнається) судом, який видав виконавчий документ.

Мирова угода або заява стягувача подається у письмовій формі державному або приватному виконавцеві. В свою чергу, державний або приватний виконавець повинен передати вказані документи для затвердження до суду, який видав виконавчий документ, не пізніше 3-денного строку.

Враховуючи, що законодавство про виконавче провадження окремо не регламентує порядок укладення мирової угоди й вимоги до неї, сторони виконавчого провадження та суд повинні керуватися ст. ст. 207, 208 цього Кодексу.

За результатами розгляду поданої сторонами мирової угоди чи заяви стягувача про відмову від примусового виконання суд постановляє ухвалу, яка повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу.

Відповідно до пунктів 1, 2 ч. 1 ст. 39 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII у разі визнання судом відмови стягувача від

примусового виконання судового рішення чи затвердження мирової угоди, укладеної сторонами у процесі виконання рішення, виконавче провадження підлягає закінченню.

Постанова про закінчення виконавчого провадження виноситься в день настання відповідних обставин або в день, коли виконавцю стало відомо про такі обставини.

У випадках, передбачених пунктами 1, 2 ч. 1 ст. 39 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII, виконавчий документ надсилається разом із постановою про закінчення виконавчого провадження до суду або іншого органу (посадовій особі), який його видав.

Суд може відмовити у затвердженні мирової угоди, якщо умови мирової угоди суперечать закону чи порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб, є не виконуваними, або одну із сторін мирової угоди представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Суд може відмовити у задоволенні заяви стягувача про відмову від примусового виконання рішення, якщо така відмова суперечить закону або порушує права, свободи чи інтереси інших осіб, або якщо таку особу представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Стаття 435. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання

1. За заявою сторони суд, який розглядав справу як суд першої інстанції, може відстрочити або розстрочити виконання рішення, а за заявою стягувача чи виконавця (у випадках, встановлених законом), – встановити чи змінити спосіб або порядок його виконання.

2. Заява про встановлення або зміну способу або порядку виконання, відстрочення або розстрочення виконання судового рішення розглядається у десятиденний строк з дня її надходження у судовому засіданні з повідомленням учасників справи.

3. Підставою для встановлення або зміни способу або порядку виконання, відстрочення або розстрочення виконання судового рішення є обставини, що істотно ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим.

4. Вирішуючи питання про відстрочення чи розстрочення виконання судового рішення, суд також враховує:

- 1) ступінь вини відповідача у виникненні спору;
- 2) щодо фізичної особи – тяжке захворювання її самої або членів її сім'ї, її матеріальний стан;
- 3) стихійне лихо, інші надзвичайні події тощо.

5. Розстрочка та відстрочення виконання судового рішення не може перевищувати одного року з дня ухвалення такого рішення, ухвали, постанови.

6. При відстроченні або розстроченні виконання судового рішення суд може вжити заходів щодо забезпечення позову.

7. Про відстрочення або розстрочення виконання судового рішення, встановлення чи зміну способу та порядку його виконання або відмову у вчиненні відповідних процесуальних дій постановляється ухвала, яка може бути оскаржена. У необхідних випадках ухвала надсилається установі банку за місцезнаходженням боржника або державному виконавцю, приватному виконавцю.

Коментована стаття надає право сторонам за наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим (хвороба сторони виконавчого

провадження, відрядження сторони виконавчого провадження, стихійне лихо тощо), звернутися до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції, із заявою про відстрочку або розстрочку виконання рішення.

Питання про відстрочення або розстрочення виконання, зміну чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення може бути розглянуто виключно за заявою сторони, стягувача чи виконавця.

Відстрочка – це відкладення чи перенесення виконання рішення на новий строк, який визначається судом. Розстрочка означає виконання рішення частками, встановленими судом, з певним інтервалом у часі. Строки виконання кожної частки повинні визначатись судом. При цьому слід мати на увазі, що розстрочка можлива при виконанні рішення, яке стосується предметів, що діляться (наприклад, гроші).

Під зміною способу і порядку виконання рішення слід розуміти прийняття судом нових заходів для реалізації рішення у разі неможливості його виконання у порядку і способом, які були раніше встановленими. Наприклад, зміна способу виконання рішення можлива у випадку відсутності у боржника присудженого позивачеві майна в натурі або грошових коштів, достатніх для покриття заборгованості, шляхом змінення зазначеної у рішенні форми виконання.

Суд розглядає питання про відстрочення або розстрочення виконання, зміну чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення в десятиденний строк у судовому засіданні з повідомленням державного виконавця, приватного виконавця або сторони виконавчого провадження, що звернулися із заявою, та осіб, які беруть участь у справі. Неприбуття у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про дату, час і місце розгляду справи, не перешкоджає судовому розгляду.

Аналізуючи коментовану статтю, до обставин, що істотно ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, слід віднести: хвороба боржника або членів його сім'ї, відсутність коштів на рахунок, відсутність присудженого майна в натурі, інфляційні процеси у економіці держави, стихійне лихо тощо.

Для здійснення таких дій як розстрочка та відстрочення виконання судового рішення дана стаття встановлює граничний максимальний строк – один рік з дня ухвалення рішення, ухвали, постанови про розстрочку чи відстрочення виконання судового рішення.

При відстроченні або розстроченні виконання судового рішення суду надається можливість вжиття заходів забезпечення позову. При цьому суд повинен керуватися Главою 10 Розділу I цього Кодексу для вирішення цього питання.

За результатами розгляду вищевказаних заяв суд постановляє ухвалу, яка повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу.

Стаття 436. Зупинення виконання судового рішення

1. Суд касаційної інстанції за заявою учасника справи або за своєю ініціативою може зупинити виконання оскарженого рішення суду або зупинити його дію (якщо рішення не передбачає примусового виконання) до закінчення його перегляду в касаційному порядку.

2. Про зупинення виконання або зупинення дії судового рішення постановляється ухвала.

3. Суд касаційної інстанції у постанові за результатами перегляду оскаржаного судового рішення вирішує питання про поновлення його виконання (дії).

Коментована стаття надає право суду касаційної інстанції, яким відповідно до ст. 388 цього Кодексу є Верховний Суд, зупинити виконання оскарженого рішення суду або його дію, крім випадку примусового виконання рішення. Вказані дії суд може здійснити або за заявою учасника справи, або з власної ініціативи. Таке рішення може бути прийняте Верховним Судом до моменту закінчення перегляду оскарженого рішення суду в касаційному порядку.

У випадку зупинення виконання або зупинення дії судового рішення суд касаційної інстанції зобов'язаний постановити ухвалу, яка повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу.

Якщо суд касаційної інстанції під час перегляду оскарженого рішення приймав рішення про зупинення його виконання або зупинення його дії, то в постанові за результатами перегляду такого рішення суд має вказати строк і порядок поновлення його виконання чи дії. Постанова суду касаційної інстанції приймається відповідно до правил, встановлених статтею 35 та Главою 9 Розділу III цього Кодексу, з особливостями, зазначеними в статті 416 цього Кодексу. Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Стаття 437. Тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу

1. Питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу вирішується судом за поданням державного виконавця.

2. Суд у десятиденний строк розглядає це питання в судовому засіданні з викликом сторін та за обов'язковою участю представників органів опіки та піклування. Неявка сторін не є перешкодою для вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу.

Питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу може виникнути у зв'язку з виконанням державним виконавцем рішення суду про відібрання дитини. Частина 2 ст. 64 Закону України «Про виконавче провадження» вказує, що за необхідності державний виконавець може звернутися до суду з поданням щодо вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу. Потрібно звернути увагу, що коментована стаття закріплює, що таке питання вирішується виключно судом і виключно за поданням державного виконавця.

Питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу вирішується у судовому засіданні. Суд здійснює виклик сторін, однак їх неявка не є перешкодою для вирішення цього питання. Обов'язковим учасником судового засідання при розгляді питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу мають бути представники органів опіки та піклування. Суд повинен розглянути це питання протягом десятиденного строку з моменту надходження до суду подання державного виконавця.

Стаття 438. Оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника

1. Розшук боржника або дитини, привід боржника оголошуються за місцем виконання рішення або за останнім відомим місцем проживання (перебування)

боржника або дитини чи місцезнаходженням їхнього майна, або за місцем проживання (перебування) стягувача.

2. Суд має право витребувати від виконавця всі необхідні документи для вирішення питання про оголошення розшуку.

3. Суд розглядає подання виконавця протягом десяти днів.

Відповідно до ч. 1 ст. 36 Закону України «Про виконавче провадження» у разі відсутності відомостей про місце проживання, перебування боржника – фізичної особи, а також дитини за виконавчими документами про відібрання дитини виконавець звертається до суду з поданням про винесення ухвали про розшук боржника або дитини. Коментована стаття надає право вибору місця, де може бути оголошений розшук боржника або дитини, привід боржника. Одним із варіантів є місце виконання рішення, яке визначене в ст. 24 Закону України «Про виконавче провадження».

Витрати, пов'язані з розшуком боржника, майна боржника та його зберіганням, дитини за виконавчими документами про відібрання дитини, стягуються з боржника у порядку, встановленому в розділах V, VI Закону України «Про виконавче провадження».

Необхідними документами для вирішення питання про оголошення розшуку, які суд має право витребувати від виконавця, можуть бути, наприклад, копії постанови про відкриття виконавчого провадження та повідомлення про отримання поштового відправлення; копія конверту з відміткою про не отримання зі вказаною причиною; акт про встановлення факту відсутності даних про місце знаходження боржника або дитини; дані про належне майно боржнику та ін.

Суд розглядає подання виконавця протягом 10 днів з моменту отримання такого подання. За результатами його розгляду суд постановляє ухвалу, яка направляється органам, що будуть здійснювати розшук боржника або дитини, привід боржника. Постановлена ухвала повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу. Відповідно до п. 34 ч. 1 ст. 353 цього Кодексу ухвала суду про оголошення розшуку відповідача (боржника) або дитини може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Стаття 439. Вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи

1. Питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника – фізичної особи або особи, у якій знаходиться майно боржника чи майно та кошти, належні боржникові від інших осіб, або дитина, щодо якої є виконавчий документ про її відібрання, при виконанні судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) вирішується судом за місцезнаходженням житла чи іншого володіння особи або судом, який ухвалив рішення за поданням державного виконавця, приватного виконавця.

2. Суд розглядає подання, зазначене в частині першій цієї статті, негайно, але не пізніше наступного дня з дня його надходження до суду, без повідомлення (виклику) сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного чи приватного виконавця.

Примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених Законом України «Про виконавче провадження» випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 р. № 1403-VIII.

Питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи вирішується судом за поданням державного виконавця, приватного виконавця. Інші особи не мають права порушувати перед судом це питання. Коментована стаття встановлює вибір підсудності – таке подання розглядається судом за місцезнаходженням житла чи іншого володіння особи або судом, який ухвалив рішення.

Суд розглядає подання негайно, але не пізніше наступного дня з дня його надходження до суду, за участю лише державного чи приватного виконавця. Сторони та інші заінтересовані особи не повідомляються (не викликаються) про такий розгляд. За результатами розгляду питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи постановляється ухвала, яка повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу. Відповідно до п. 35 ч. 1 ст. 353 цього Кодексу ухвала суду щодо примусового проникнення до житла може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Стаття 440. Звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку

1. Суд, що розглядав справу як суд першої інстанції, може за заявою стягувача або державного чи приватного виконавця звернути стягнення на грошові кошти, що належать особі, яка має заборгованість перед боржником, яка не оспорується зазначеною особою або підтверджена судовим рішенням, що набрало законної сили.

2. Суд відмовляє в задоволенні такої заяви, якщо вона подана після закінчення строку позовної давності для відповідної вимоги боржника до такої особи, або строку на пред'явлення до виконання виконавчого документа про стягнення коштів з такої особи на користь боржника за судовим рішенням, що набрало законної сили.

3. Заява розглядається судом протягом десяти днів з дня її надходження.

4. Суд розглядає заяву про звернення стягнення на грошові кошти, що належать особі, яка має заборгованість перед боржником, в судовому засіданні з викликом такої особи та учасників справи, проте їх неявка не перешкоджає розгляду справи за умови належного їх повідомлення про дату, час і місце розгляду справи.

5. За заявою стягувача суд може накласти арешт на грошові кошти, які перебувають на рахунках (вкладах)/електронних гаманцях чи на зберіганні у банках, інших фінансових установах, небанківських надавачах платіжних послуг, емітентах електронних грошей і належать особі, яка має заборгованість перед боржником, яка не оспорується зазначеною особою або підтверджена судовим рішенням, що набрало законної сили.

{Частина п'ята статті 440 в редакції Закону № 2888-IX від 12.01.2023}

6. Одночасно суд вирішує питання про зустрічне забезпечення та про заборону такої особі вчиняти дії щодо погашення заборгованості перед боржником та (або) зупиняє виконання судового рішення, згідно з яким з такої особи на користь боржника стягуються грошові кошти в межах загальної суми стягнення, до закінчення розгляду питання про звернення стягнення на грошові кошти.

7. Про задоволення заяви про звернення стягнення на грошові кошти, що належать особі, яка має заборгованість перед боржником, або про відмову у її задоволенні суд постановляє ухвалу.

8. У разі задоволення заяви судового рішення може бути виконано шляхом звернення стягнення на грошові кошти, що належать особі в межах заборгованості такої особи перед боржником.

9. Звернення стягнення на грошові кошти, що належать особі, яка має заборгованість перед боржником, є підставою для визнання виконавчого документа,

за яким боржник виступає стягувачем, таким, що не підлягає виконанню в розмірі стягнутої суми.

10. Питання про звернення стягнення на нерухоме майно боржника, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку, під час виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) вирішуються судом за поданням державного виконавця, приватного виконавця.

11. Суд негайно розглядає подання державного виконавця, приватного виконавця без повідомлення сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного виконавця, приватного виконавця.

Згідно ч. 1 ст. 53 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII виконавець має право звернути стягнення на майно боржника, що перебуває в інших осіб, а також на майно та кошти, що належать боржнику від інших осіб.

Зазначені особи зобов'язані подати на запит виконавця у визначений ним строк відомості про належне боржнику майно, що перебуває у них, та майно чи кошти, які вони повинні передати боржнику.

Дана заборгованість повинна бути підтверджена рішенням суду або бути такою, що не оспорується особою, з якої стягуються кошти.

Дана заява повинна бути подана до закінчення строку пред'явлення виконавчого документа до виконання, а у разі відсутності судового рішення до закінчення строку позовної давності для такої вимоги. У разі порушення даних строків суд відмовляє у задоволенні заяви.

Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання встановлені у ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII.

Така заява повинна бути розглянута судом у 10-денний строк з дня її надходження до суду.

При розгляді заяви про звернення стягнення на грошові кошти, що належать особі, яка має заборгованість перед боржником, участь такої особи та учасників справи в судовому засіданні необов'язкова. Однак такі особи повинні бути належним чином повідомлені про дату, час і місце розгляду справи.

Ч. 5 коментованої статті визначає процедуру накладення арешту на грошові кошти, які перебувають на рахунках або в інших фінансових установах і належать особі, яка має заборгованість перед боржником. Процес накладення арешту на грошові кошти розпочинається за заявою стягувача. Це означає, що сторона, яка має непогашену заборгованість перед боржником і бажає відшкодувати її через арешт коштів, повинна подати відповідну заяву до суду. Арешт може бути накладений на грошові кошти, які перебувають на рахунках (вкладах)/електронних гаманцях чи на зберіганні у банках, інших фінансових установах, небанківських надавачах платіжних послуг, емітентах електронних грошей і належать особі, яка має заборгованість перед боржником. Це може бути зроблено в тому випадку, якщо заборгованість не оспорується цією особою або якщо вона підтверджена судовим рішенням, що набрало законної сили. Це забезпечує, що арешт буде застосований лише в разі, якщо існують відповідні докази щодо непогашених заборгованостей. Ця частина статті створює механізм для захисту прав боржників і забезпечує можливість стягнення заборгованостей через арешт грошових коштів, що належать особі, яка має заборгованість перед боржником.

Суд за заявою стягувача може накласти арешт у межах загальної суми стягнення на грошові кошти, які перебувають на рахунках (вкладах) чи на зберіганні

у банках, інших фінансових установах і належать особі, яка має заборгованість перед боржником.

Суд також повинен вирішити питання про зустрічне забезпечення за правилами, передбаченими ст. 154 цього Кодексу. Одночасно суд вирішує питання і про заборону такій особі вчиняти дії щодо погашення заборгованості перед боржником та (або) зупиняє виконання судового рішення про стягнення з такої особи на користь боржника грошових коштів у межах загальної суми стягнення до вирішення питання про звернення стягнення на грошові кошти. Зупинення виконання судового рішення здійснюється за правилами, передбаченими ст. 436 цього Кодексу.

За результатами розгляду такої заяви суд постановляє ухвалу, яка повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу.

Якщо така заява задовольняється, судові рішення може бути виконано шляхом звернення стягнення на грошові кошти, що належать особі виключно в межах заборгованості такої особи перед боржником.

Звернення стягнення на такі грошові кошти унеможливорює в майбутньому виконати судові рішення, за яким боржник виступає стягувачем, у розмірі стягнутої суми, оскільки такий виконавчий документ визнається таким, що не підлягає виконанню.

Відповідно до ч. 4 ст. 50 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII у разі якщо право власності/спеціальне майнове право на нерухоме майно, об'єкт незавершеного будівництва, майбутній об'єкт нерухомості боржника не зареєстровано в установленому законом порядку, виконавець звертається до суду із заявою про вирішення питання про звернення стягнення на таке майно. У такому випадку виконавцю потрібно надати докази, які підтверджують, що боржник фактично є володільцем майна. Такими доказами можуть бути: свідоцтво про право на спадщину, договір купівлі-продажу нерухомого майна, рішення суду, рішення місцевої ради про передачу земельної ділянки у приватну власність, а також інші документи, які підтверджують володіння нерухомим майном. Виконавцю обов'язково також потрібно довести факт того, що у боржника недостатньо грошових коштів або рухомого майна, за рахунок яких можна задовольнити вимоги стягувача. Це обумовлено тим, що Законом України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII передбачено черговість звернення стягнення на майно боржника, відповідно до якої стягнення на нерухоме майно звертається в останню чергу.

Таке подання підлягає негайному розгляду без повідомлення сторін та інших заінтересованих осіб, але за участю державного виконавця, приватного виконавця.

Стаття 441. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України

1. Тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України може бути застосоване судом як захід забезпечення виконання судового рішення або рішення інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом.

{Частина перша статті 441 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2475-VIII від 03.07.2018}

2. Тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України застосовується в порядку, визначеному цим Кодексом для забезпечення позову, із особливостями, визначеними цією статтею.

3. Суд може постановити ухвалу про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України фізичної особи, яка є боржником за невиконанням нею судовим рішенням.

ням або рішенням інших органів (посадових осіб), якщо така особа ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на неї відповідним рішенням, на строк до виконання зобов'язань за рішенням, що виконується у виконавчому провадженні.

{Частина третя статті 441 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2475-VIII від 03.07.2018}

4. Ухвала про тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України може бути постановлена судом за місцем виконання відповідного рішення за поданням державного або приватного виконавця. Суд негайно розглядає таке подання без повідомлення сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного (приватного) виконавця.

{Частина четверта статті 441 в редакції Закону № 2475-VIII від 03.07.2018}

5. Суд може скасувати тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України за вмотивованою заявою боржника.

{Статтю 441 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 2475-VIII від 03.07.2018}

6. Суд розглядає заяву про скасування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України у десятиденний строк з дня її надходження у судовому засіданні з повідомленням сторін та інших заінтересованих осіб за обов'язкової участі державного (приватного) виконавця.

{Статтю 441 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 2475-VIII від 03.07.2018}

7. За результатами розгляду заяви про скасування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України постановляється ухвала, яка може бути оскаржена.

{Статтю 441 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 2475-VIII від 03.07.2018}

8. Відмова у скасуванні тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України не перешкоджає повторному зверненню з такою самою заявою у разі виникнення нових обставин, що обґрунтовують необхідність скасування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України.

{Статтю 441 доповнено частиною восьмою згідно із Законом № 2475-VIII від 03.07.2018}

Для забезпечення виконання судового рішення або рішення інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом, суд може тимчасово обмежити фізичну особу у праві виїзду за межі України. Випадки тимчасового обмеження права громадян на виїзд з України регулює Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21.01.1994 р. № 3857-XII, де в п. 5 ч. 1 ст. 6 вказано, що право громадянина України на виїзд з України може бути тимчасово обмежено у випадку, коли він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням або рішенням інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом, – до виконання зобов'язань або сплати заборгованості зі сплати аліментів.

Тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України застосовується в порядку, встановленому Главою 10 Розділу I цього Кодексу (Забезпечення позову), із врахуванням особливостей, які визначені коментованою статтею.

Ухвала про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України фізичної особи, яка є боржником, може бути постановлена судом за невиконання такою особою судового рішення або рішення інших органів (посадових осіб), якщо така особа ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на неї відповідним рішенням.

Строк, на який може бути постановлена така ухвала, – до повного виконання зобов'язань за рішенням, що виконується у виконавчому провадженні.

Згідно п. 19 ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи чи керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів. Питання про тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за межі України вирішується судом за місцезнаходженням органу державної виконавчої служби за поданням державного виконавця або за місцезнаходженням виконавчого округу за поданням приватного виконавця. Коментована стаття зобов'язує суд негайно розглянути таке подання без повідомлення сторін (боржника та стягувача) та інших заінтересованих осіб. Однак участь державного або приватного виконавця, за поданням якого здійснюється такий розгляд, є обов'язковою.

Таким чином, для встановлення обмеження у праві виїзду за межі України, необхідно: рішення суду про стягнення боргу, яке набрало законної сили або рішення інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом; відкриття виконавчого провадження з примусового виконання рішення суду або рішення інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом; ухилення боржника від виконання своїх зобов'язань за рішенням суду або за рішенням інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом; направлення виконавцем до суду подання про встановлення тимчасового обмеження у праві виїзду; ухвала суду про тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за межі України, прийнята за результатами розгляду подання виконавця.

За вмотивованою заявою боржника суд має право скасувати тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України.

Заяву про скасування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України суд повинен розглянути у строк – 10 днів з дня її надходження. Вказана заява розглядається у судовому засіданні з обов'язковим повідомленням сторін та інших заінтересованих осіб. Участь державного (приватного) виконавця у судовому засіданні є обов'язковою.

За результатами розгляду заяви про скасування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України суд постановляє ухвалу, яка повинна відповідати вимогам статті 260 цього Кодексу. Така ухвала може бути оскаржена.

У випадку отримання відмови у скасуванні тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України боржник має право повторно звернутися до суду з такою самою заявою. Але повторне звернення можливе тільки, якщо виникли нові обставини, які обґрунтовують необхідність скасування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України.

Стаття 442. Заміна сторони виконавчого провадження

1. У разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження суд замінює таку сторону її правонаступником.

2. Заяву про заміну сторони її правонаступником може подати сторона (заінтересована особа), державний або приватний виконавець.

3. Суд розглядає заяву про заміну сторони її правонаступником у десятиденний строк з дня її надходження до суду у судовому засіданні з повідомленням учасників справи та заінтересованих осіб.

Неявка учасників справи та інших осіб не є перешкодою для вирішення питання про заміну сторони виконавчого провадження.

4. Ухвала про заміну сторони виконавчого провадження надсилається (надається) учасникам справи, а також державному виконавцю, приватному виконавцю в порядку, передбаченому статтею 272 цього Кодексу.

5. Положення цієї статті застосовуються також у випадку необхідності заміни боржника або стягувача у виконавчому листі до відкриття виконавчого провадження.

Згідно ч. 5 ст. 15 Закону України «Про виконавче провадження» у разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Суд відповідно може замінити таку сторону її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник змінив.

У разі якщо сторона виконавчого провадження змінила найменування (для юридичної особи) або прізвище, ім'я чи по батькові (для фізичної особи), виконавець, за наявності підтверджуючих документів, змінює своєю постановою назву сторони виконавчого провадження.

Після переходу в процесі приватизації права власності на єдиний майновий комплекс державного або комунального підприємства виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну такого державного або комунального підприємства як сторони виконавчого провадження покупцем відповідного єдиного майнового комплексу.

Заява про заміну сторони її правонаступником повинна бути розглянута судом у 10-денний строк з дня її надходження до суду. Про судові засідання повідомляються учасники справи та заінтересовані особи. Однак їх неявка не є перешкодою для вирішення цього питання.

Ухвала про заміну сторони виконавчого провадження повинна відповідати вимогам ст. 260 цього Кодексу та бути вручена учасникам справи, а також державному виконавцю, приватному виконавцю в порядку, визначеному ст. 272 цього Кодексу.

Правила коментованої статті повинні також застосовуватися у випадку необхідності заміни боржника або стягувача у виконавчому листі до відкриття виконавчого провадження.

Стаття 443. Визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами

1. Питання про визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами, вирішується судом за поданням державного чи приватного виконавця.

2. Суд у десятиденний строк розглядає це питання у судовому засіданні з повідомленням сторін та заінтересованих осіб. Неявка сторін та інших осіб не є перешкодою для вирішення питання про визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами.

Порядок звернення стягнення на майно боржника встановлюється ст. 48 Закону України «Про виконавче провадження». У ч. 6 вказаної статті закріплено, що у разі, якщо боржник володіє майном разом з іншими особами, стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням виконавця. Тому суд за поданням державного чи приватного виконавця має право визначати частку майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами.

Таке питання розглядається судом у 10-денний строк із дня надходження до суду подання від державного чи приватного виконавця. Про судові засідання повідомляються сторони та заінтересовані особи, хоча їх неявка не є перешкодою для вирішення питання про визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами.

Стаття 444. Поворот виконання рішення, постанови

1. Суд апеляційної чи касаційної інстанції, приймаючи постанову, вирішує питання про поворот виконання, якщо, скасувавши рішення (визнавши його нечинним), він:

- 1) закриває провадження у справі;
- 2) залишає позов без розгляду;
- 3) відмовляє в позові повністю;
- 4) задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі.

2. Якщо рішення після його виконання скасовано і справу повернуто на новий розгляд, суд, ухвалюючи рішення, вирішує питання про поворот виконання, якщо під час нового розгляду справи він:

- 1) закриває провадження у справі;
- 2) залишає позов без розгляду;
- 3) відмовляє в позові повністю;
- 4) або задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі.

3. Суд вирішує питання про поворот виконання, якщо за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами він:

- 1) закриває провадження у справі;
- 2) залишає позов без розгляду;
- 3) відмовляє в позові повністю;
- 4) задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі.

4. Якщо скасовано рішення третейського суду, боржникові повертається все те, що з нього стягнуто на користь стягувача за вказаним рішенням.

5. Питання про поворот виконання рішення суд вирішує за наявності відповідної заяви сторони.

6. До заяви про поворот виконання рішення шляхом повернення стягнутих грошових сум, майна або його вартості додається документ, який підтверджує те, що суму, стягнуту за раніше прийнятим рішенням, списано установою банку або майно вилучено державним або приватним виконавцем.

7. За подання заяви про поворот виконання судовий збір не сплачується.

8. При вирішенні питання про поворот виконання судового рішення суд може вжити заходів щодо забезпечення позову.

9. Якщо питання про поворот виконання рішення не було вирішено судом відповідно до частин першої – третьої цієї статті, заява відповідача про поворот виконання рішення розглядається судом, який розглядав справу як суд першої інстанції.

10. Заява про поворот виконання може бути подана протягом одного року з дня ухвалення відповідного рішення суду апеляційної чи касаційної інстанції або з дня ухвалення рішення при новому розгляді справи. Така заява розглядається

у судовому засіданні з повідомленням стягувача та боржника у двадцятиденний строк з дня надходження заяви, проте їх неявка не перешкоджає її розгляду.

Коментована стаття уповноважує суд апеляційної та касаційної інстанції вирішити питання про поворот виконання під час прийняття постанови, якщо, скасувавши рішення, він здійснює одну з наступних дій: закриває провадження у справі з підстав, передбачених ст. 255 цього Кодексу; залишає позов без розгляду за правилами ст. 257 цього Кодексу; відмовляє в позові повністю; задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі.

У випадку скасування рішення після його виконання і повернення справи на новий розгляд суд, ухвалюючи рішення, повинен вирішити питання про поворот виконання, якщо під час нового розгляду справи він здійснює одну з таких дій: закриває провадження у справі з підстав, передбачених ст. 255 цього Кодексу; залишає позов без розгляду за правилами ст. 257 цього Кодексу; відмовляє в позові повністю; задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі.

Також суд повинен вирішити питання про поворот виконання, якщо за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, яке здійснюється за правилами Глави 3 Розділу V цього Кодексу, він здійснює одну з наступних дій: закриває провадження у справі з підстав, передбачених ст. 255 цього Кодексу; залишає позов без розгляду за правилами ст. 257 цього Кодексу; відмовляє в позові повністю; задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі.

Боржнику повинно повернутися все те, що з нього було стягнуто на користь стягувача за рішенням третейського суду, якщо таке рішення було скасовано. Рішення третейського суду може бути скасовано лише у випадках, передбачених ст. 458 цього Кодексу.

Суд може вирішити питання про поворот виконання рішення тільки за ініціативою сторони (стягувача або боржника) – наявності відповідної заяви.

Разом із заявою про поворот виконання рішення шляхом повернення стягнутих грошових сум, майна або його вартості сторона повинна обов'язково подати документ, яким підтверджується стягнення конкретної суми або вилучення конкретного майна державним чи приватним виконавцем. Відповідно до Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 р. № 512/5 документом, який підтверджує стягнення конкретної суми може бути акт вилучення готівки, який складається виконавцем (п. 3 Розділу 8 вказаної Інструкції), або квитанція банку чи інші фінансові документи банку. Документом, який підтверджує вилучення майна державним чи приватним виконавцем, згідно вказаної Інструкції, може бути акт передачі майна від боржника до стягувача (п. 24 Розділу 8 вказаної Інструкції).

Особа, яка подає заяву про поворот виконання, звільняється від сплати судового збору.

Вирішуючи питання про поворот виконання судового рішення, суд має право вжити заходи забезпечення позову, керуючись Главою 10 Розділу I цього Кодексу.

У разі не вирішення судом питання про поворот виконання рішення згідно частин 1–3 коментованої статті, заяву відповідача про поворот виконання рішення буде розглядати суд, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Строк подання заяви про поворот виконання – один рік з дня ухвалення відповідного рішення суду апеляційної чи касаційної інстанції або з дня ухвалення рішення при новому розгляді справи. Про розгляд такої заяви в судовому засіданні

повинні бути повідомлені стягувач та боржник. Строк розгляду заяви – протягом 20 днів з дня надходження заяви до суду. Неявка стягувача та/або боржника в судові засідання не є перешкодою для розгляду заяви.

Стаття 445. Особливості повороту виконання в окремих категоріях справ

1. У разі скасування за нововиявленими чи виключними обставинами рішень у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, поворот виконання допускається, якщо скасоване рішення було обґрунтоване на повідомлених позивачем неправдивих відомостях або поданих ним підроблених документах.

2. У справах про стягнення аліментів, а також у справах про стягнення заробітної плати чи інших виплат, що впливають з трудових правовідносин, поворот виконання не допускається незалежно від того, у якому порядку ухвалено рішення, за винятком випадків, коли рішення було обґрунтоване на підроблених документах або на завідомо неправдивих відомостях позивача.

У даній статті закон звужує можливості застосування повороту виконання.

Коментована стаття закріплює положення про те, що поворот виконання у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, де за нововиявленими або виключними обставинами скасовано рішення, допускається тільки у випадку, якщо таке рішення було обґрунтоване на неправдивих відомостях, повідомлених позивачем, або поданих ним підроблених документах.

Також дана стаття не допускає поворот виконання у справах про стягнення аліментів, про стягнення заробітної плати чи інших виплат, що впливають з трудових правовідносин, незалежно від того, у якому порядку ухвалено таке рішення. Виняток із вказаного правила становлять випадки, коли таке рішення було обґрунтоване на підроблених документах або на завідомо неправдивих відомостях позивача.

Стаття 446. Підсудність справ

1. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах, вирішуються судом, який розглядав справу як суд першої інстанції, якщо інше не визначено цим розділом.

2. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням рішень інших органів (посадових осіб), вирішуються судом за місцем виконання відповідного рішення.

У вказаній статті закріплюється правило підсудності справ з приводу вирішення процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень. Так, вирішення процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень у цивільних справах, належить до повноважень суду, який розглядав справу як суд першої інстанції, якщо інше не визначено Розділом VI цього Кодексу.

Вирішення процесуальних питань, які пов'язані з виконанням рішень інших органів (посадових осіб), належить до повноважень суду за місцем виконання відповідного рішення. Місцем виконання рішення є місце, яке визначене у ст. 24 Закону України «Про виконавче провадження».

Розділ VII.

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ

ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Стаття 447. Право на звернення із скаргою до суду

1. Сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права чи свободи.

Сторонами виконавчого провадження відповідно до ст. 15 Закону України «Про виконавче провадження» є стягувач і боржник. Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ. Боржником є визначена виконавчим документом фізична або юридична особа, держава, на яких покладається обов'язок щодо виконання рішення. За рішеннями про стягнення в дохід держави коштів або вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави, що приймаються судами у справах, які розглядаються в порядку цивільного, адміністративного та господарського судочинства, стягувачем виступає державний орган, за позовом якого судом прийнято відповідне рішення. За рішеннями про стягнення в дохід держави коштів або вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави, прийнятими у справах про адміністративні правопорушення, та за рішеннями, прийнятими у кримінальних провадженнях, стягувачем виступає державний орган, який прийняв відповідне рішення або за матеріалами якого судом прийнято відповідне рішення. За рішеннями про стягнення судового збору, про накладення штрафу (як засобу процесуального примусу) стягувачем є Державна судова адміністрація України.

Дана стаття надає право вказаним особам звернутися до суду із скаргою, якщо вони вважають, що їхні права чи свободи було порушено під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу. Об'єктом оскарження може бути рішення, дія або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця. Правом подання скарги таких осіб також наділяє ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження».

Стаття 448. Подання скарги

1. Скарга подається до суду, який розглянув справу як суд першої інстанції.
2. Про подання скарги суд повідомляє відповідний орган державної виконавчої служби, приватного виконавця не пізніше наступного дня після її надходження до суду.

Скарга сторони виконавчого провадження на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця подається до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Суд, який отримав таку скаргу, повинен повідомити відповідний орган державної виконавчої служби, приватного виконавця про подання скарги у строк не пізніше наступного дня після її надходження до суду.

Скарга у виконавчому провадженні подається виключно у письмовій формі та має містити:

- 1) найменування органу державної виконавчої служби, до якого вона подається;
- 2) повне найменування (прізвище, ім'я та по батькові) стягувача та боржника, їхні місця проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (прізвище, ім'я та по батькові) представника сторони виконавчого провадження, якщо скарга подається представником;
- 3) реквізити виконавчого документа (вид документа, найменування органу, що його видав, день видачі та номер документа, його резолютивна частина);
- 4) зміст оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності та посилання на порушену норму закону;
- 5) викладення обставин, якими скаржник обґрунтовує свої вимоги;
- 6) підпис скаржника або його представника із зазначенням дня подання скарги (ч. 4 ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження»).

Стаття 449. Строки для звернення зі скаргою

1. Скаргу може бути подано до суду:

а) у десятиденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права або свободи;

б) у триденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права, у разі оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій.

2. Пропущений з поважних причин строк для подання скарги може бути поновлено судом.

Коментована стаття встановлює строки, протягом яких може бути подана до суду скарга на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця. Отож, статтею закріплено два види строків для подання скарги:

1) 10-денний строк – який обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права або свободи;

2) 3-денний строк – який обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права, у випадках оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій.

Вказана стаття уповноважує суд на поновлення пропущеного строку для подання скарги, якщо такий строк був пропущений з поважних причин. Потрібно пам'ятати про те, що норми цього Кодексу не містять вичерпного переліку підстав, які вважаються поважними для вирішення питання про поновлення пропущеного процесуального строку. Такі причини визначаються в кожному конкретному випадку з огляду на обставини справи. При вирішенні даного питання слід звертати увагу на правову позицію Верховного Суду – поновлення судом процесуального строку на оскарження рішення БЕЗ наведення причини та скасування цього рішення, є порушенням п. 1 ст. 6 Європейської конвенції з прав людини (*Постанова ВСУ від 16 серпня 2017 р. у справі № 6–577цс17*).

Закон України «Про виконавче провадження» також закріплює строки для звернення зі скаргою. Відповідно до ч. 5 ст. 74 рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені протягом 10 робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів. Рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом трьох робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів.

Стаття 450. Розгляд скарги

1. Скарга розглядається у десятиденний строк у судовому засіданні за участю стягувача, боржника і державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця, рішення, дія чи бездіяльність яких оскаржуються.

2. Неявка стягувача, боржника, державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, приватного виконавця, які належним чином повідомлені про дату, час і місце розгляду скарги, не перешкоджають її розгляду.

3. Якщо суд встановить, що особа, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржуються, звільнена з посади (не здійснює відповідну діяльність), він залучає до участі в справі посадову особу, до компетенції якої належить вирішення питання про усунення порушення права чи свободи заявника.

Дана стаття закріплює правило про те, що скарга на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця повинна бути розглянута у 10-денний строк із дня її надходження до суду. Судове засідання з приводу розгляду скарги повинно здійснюватися за участю стягувача, боржника і державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця, рішення, дія чи бездіяльність яких оскаржуються.

Однак, неявка вищевказаних осіб, які належним чином повідомлені про дату, час і місце судового засідання, не є перешкодою для розгляду скарги.

Якщо при розгляді вказаної скарги судом буде встановлено, що особа, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржуються, звільнена з посади (не здійснює відповідну діяльність), тоді суд має право залучити до участі в справі посадову особу, до компетенції якої належить вирішення питання про усунення порушення права чи свободи заявника.

Стаття 451. Судове рішення за скаргою

1. За результатами розгляду скарги суд постановляє ухвалу.

2. У разі встановлення обґрунтованості скарги суд визнає оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і зобов'язує державного виконавця або іншу посадову особу органу державної виконавчої служби, приватного виконавця усунути порушення (поновити порушене право заявника).

3. Якщо оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність були прийняті або вчинені відповідно до закону, в межах повноважень державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, приватного виконавця і право заявника не було порушено, суд постановляє ухвалу про відмову в задоволенні скарги.

За результатами розгляду скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця суд постановляє ухвалу, яка повинна відповідати вимогам ст. ст. 259–261 цього Кодексу.

Якщо суд встановлює обґрунтованість скарги, він має право визнати оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і внаслідок цього зобов'язати державного виконавця або іншу посадову особу органу державної виконавчої служби, приватного виконавця усунути порушення (поновити порушене право заявника). Таким чином, суд може, наприклад, скасувати постанову або інший процесуальний документ (їх частину), винесені у виконавчому провадженні вказаними особами, зобов'язати цих осіб провести певні виконавчі дії в порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження».

Якщо суд встановлює, що право заявника не було порушено, оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність були прийняті або вчинені відповідно до закону, в межах повноважень державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, приватного виконавця, тоді судом постановляється ухвала про відмову в задоволенні скарги.

Стаття 452. Розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги

1. Судові витрати, пов'язані з розглядом скарги, покладаються судом на заявника, якщо було постановлено рішення про відмову в задоволенні його скарги, або на орган державної виконавчої служби чи приватного виконавця, якщо було постановлено ухвалу про задоволення скарги заявника.

Коментована стаття закріплює правило про розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця. Отож, є два варіанти розподілу вказаних витрат:

- 1) у разі постановлення рішення про відмову в задоволенні скарги заявника – судові витрати покладаються судом на заявника;
- 2) у разі постановлення ухвали про задоволення скарги заявника – судові витрати покладаються судом на орган державної виконавчої служби чи приватного виконавця.

Стаття 453. Виконання ухвали суду

1. Про виконання ухвали, постановленої за результатами розгляду скарги, відповідний орган державної виконавчої служби, приватний виконавець повідомляють суд і заявника не пізніше ніж у десятиденний строк з дня її одержання.

Дана стаття зобов'язує відповідний орган державної виконавчої служби, приватного виконавця повідомляти суд і заявника про виконання ухвали, яка постановлена за результатами розгляду скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця. Вказані особи повинні здійснити таке повідомлення у строк не пізніше 10 днів з дня одержання такої ухвали.

Зміст

Авторський колектив.....	8
Авторський колектив щодо коментованих статей	9

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

ГЛАВА 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Призначення Цивільного процесуального кодексу України	8
Стаття 2. Завдання та основні засади цивільного судочинства.....	9
Стаття 3. Законодавство про цивільне судочинство.....	12
Стаття 4. Право на звернення до суду за захистом.....	14
Стаття 5. Способи захисту, які застосовуються судом.....	15
Стаття 6. Повага до честі і гідності, рівності перед законом і судом	18
Стаття 7. Гласність судового процесу.....	21
Стаття 8. Відкритість інформації щодо справи.....	29
Стаття 9. Мова цивільного судочинства	30
Стаття 10. Верховенство права та законодавство, відповідно до якого суд вирішує справи.....	33
Стаття 11. Пропорційність у цивільному судочинстві.....	38
Стаття 12. Змагальність сторін.....	42
Стаття 13. Диспозитивність цивільного судочинства	45
Стаття 14. Єдина судова інформаційно-комунікаційна система	47
Стаття 15. Правнича допомога	73
Стаття 16. Основні положення досудового врегулювання спору	77
Стаття 17. Право на перегляд справи та оскарження судового рішення.....	78
Стаття 18. Обов'язковість судових рішень	79

ГЛАВА 2. ЦИВІЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

§ 1 Предметна та суб'єктна юрисдикція	81
Стаття 19. Справи, що відносяться до юрисдикції загальних судів	81
Стаття 20. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог.....	87
Стаття 21. Право сторін на передачу спору на розгляд третейського суду	88
Стаття 22. Право сторін на передачу спору на розгляд іноземного суду	90
§ 2. Інстанційна юрисдикція	91
Стаття 23. Суд першої інстанції.....	91
Стаття 24. Суд апеляційної інстанції	95
§ 3. територіальна юрисдикція.....	98
Стаття 26. Підсудність справ, у яких однією зі сторін є суд або суддя	98
Стаття 27. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача	100
Стаття 28. Підсудність справ за вибором позивача	101
Стаття 29. Підсудність справ за участю громадян України, якщо обидві сторони проживають за її межами	110
Стаття 30. Виключна підсудність.....	110

Стаття 414. Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині	775
Стаття 415. Порядок прийняття постанов судом касаційної інстанції.....	776
Стаття 416. Постанова суду касаційної інстанції	776
Стаття 417. Обов'язковість вказівок, що містяться в постанові суду касаційної інстанції	778
Стаття 418. Проголошення постанови судом касаційної інстанції.....	778
Стаття 419. Законна сила постанови суду касаційної інстанції	778
Стаття 420. Окрема ухвала суду касаційної інстанції.....	779
Стаття 421. Вручення судових рішень суду касаційної інстанції	779
Стаття 422. Повернення справ.....	779

ГЛАВА 3.

ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ АБО ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Стаття 423. Підстави перегляду	779
Стаття 424. Строк подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами	781
Стаття 425. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	782
Стаття 426. Форма і зміст заяви	783
Стаття 427. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами.....	784
Стаття 428. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та її наслідки	785
Стаття 429. Розгляд заяви.....	785

Розділ VI.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ ТА РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ (ПОСАДОВИХ ОСІБ)

Стаття 430. Негайне виконання судових рішень	787
Стаття 431. Звернення судових рішень до виконання.....	788
Стаття 432. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню	792
Стаття 433. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.....	793
Стаття 434. Мирова угода в процесі виконання	794
Стаття 435. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання	795
Стаття 436. Зупинення виконання судового рішення.....	796
Стаття 437. Тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу.....	797
Стаття 438. Оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника.....	797
Стаття 439. Вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи.....	798
Стаття 440. Звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку	799
Стаття 441. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України.....	801
Стаття 442. Заміна сторони виконавчого провадження	803

Стаття 443. Визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами	804
Стаття 444. Поворот виконання рішення, постанови.....	805
Стаття 445. Особливості повороту виконання в окремих категоріях справ.....	807
Стаття 446. Підсудність справ.....	807

Розділ VII.

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Стаття 447. Право на звернення із скаргою до суду	808
Стаття 448. Подання скарги.....	808
Стаття 449. Строки для звернення зі скаргою	809
Стаття 450. Розгляд скарги.....	810
Стаття 451. Судове рішення за скаргою	810
Стаття 452. Розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги.....	811
Стаття 453. Виконання ухвали суду	811

Розділ VIII.

ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ, ОСПОРЮВАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ

Стаття 454. Оскарження рішення третейського суду, оспорювання рішення міжнародного комерційного арбітражу	812
Стаття 455. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу	821
Стаття 456. Відкриття провадження у справі. Підготовка справи до розгляду	830
Стаття 457. Судовий розгляд справи.....	831
Стаття 458. Підстави для скасування рішення третейського суду	834
Стаття 459. Підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу	838
Стаття 460. Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу	843
Стаття 461. Порядок оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу щодо наявності у нього компетенції, винесених в порядку розгляду питань попереднього характеру.....	845

Розділ IX

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ, МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ, НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ

ГЛАВА 1.

ВИЗНАННЯ ТА ЗВЕРНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ, ЩО ПІДЛЯГАЄ ПРИМУСОВОМУ ВИКОНАННЮ

Стаття 462. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню	846
Стаття 463. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання.....	849

Наукове видання

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

Видання четверте, доповнене і перероблене

*за заг. ред. д.ю.н., професора,
академіка Академії наук вищої школи України М. М. Ясинка*

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

*О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
Д. М. Алексєєв*

Підписано до друку 15.08.2024.

Гарнітура Times New Roman. Формат 70×100¹/₁₆.

Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк 75,4.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua

Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.